ראיון בלעדי

ראיון מיוחד אהוד אדיב

עם שותפם האידאולוגי של דן ורד – החשודים בריגול

זהו ראיון בלעדי עם חבר מרכז הברית הקומוניסטית המהפכנית —החזית האדומה, הארגון אליו השתייכו אהוד אדיב ודני ורד, שני החשודים העיקריים ברשת הריגול והחבלה הסורית שנתפסה לפני שבועיים בישראל. מדבריו בראיון ניתן ללמוד על העולם הנפשי והרו־חני בו היו שקועים שני הצברים החשודים בריגול.

המרואיין מסתתר מאחורי השם מוסטאפה ג'מל. הוא אינו ערבי. הוא יהודי יליד אחת מארצות מזרח־אירופה שעלה לישראל בצעירו־תו. כיום הוא בן 30. כארבע שנים בילה בכלא. הוא רואה את עצמו כמהפכן מקצועי. מוסטאפה ג'מל הוא גם השם בו פירסם את מאמריו בבטאון החזית האדומה. „אינני מתכחש חלילה לרעיונות בהם אני דוגל," אומר האיש, „אבל אינני מוכן להתראיין בשמי הנכון כדי שלא ירדפוני ברחוב וכדי שאוכל למצוא עבודה."

היתי חבר

ב"חזית האדומה"

ב„מצפן" חשדו שאודי אדיב הוא סוכן הש. ב. ● רצינו לרשום את החזית כאגודה עותומנית - אבל לא היו לנו חברים בלי עבר פלילי ● לא רצינו להקים מחתרת ולא לרצוח את דיין

העולם הזה: מתי פגשת לראשונה את אודי אדיב?

מוסטאפה ג'מל: לראשונה ראיתי אותו בחוגים הפתוחים שערכה מצפן בדי־רתו של דוד מוזס בתל־אביב. אלה היו חוגים פתוחים שכל אזרח, אפילו חרות־ניק, יכול היה לבוא אליהם. היו באים לשם כל מיני אנשים, תומכים ומתנגדים. היו בוחרים בנושא לדיון ומתווכחים עליו. הבחנתי אז באודי. בכמה תחומים הוא נראה לי אדם רציני. היו לו השקפות מרכסיסיות־לניניסטיות ברורות. הוא נבדל מאנשי מצפן האחרים בכך שהיה מוכן להגשים את השקפותיו הלכה למע־שה. הוא לא היה יושב בתי־קפה כמוהם. הוא התיחס לכל דבר ברצינות ובשקידה. תוך כדי שיחות החברר שיש לנו דיעות זהות בנושאים שונים.

העולם הזה: איזו מפלגה רציתם להקים?

ג'מל: ברור שלא עוד פלג של מצפן. רצינו מפלגה מבוססת על עקרונות המרכ־סיזם־לניניזם, שלא תהיה ציונית כמו מק"י ולא סובייטית כמו רק"ח...

העולם הזה: טוענים שהייתם מאו־איסטים. האם דגלתם בקומוניזם הסיני?

ג'מל: חס ושלום. בתקופת המהפכה התרבותית בסין חשבנו שהסיעה השמא־לית תנצח. אחר־כך ראינו שהסיעה הצנ־טרליסטית בראשם של מאו ולין פיו ניצ־חה. ראינו שסין הולכת באותו קו בו הלכה ברית־המועצות בתקופת סטלין. פסל־נו את הקומוניזם הסיני...

העולם הזה: האם הקמתם את המפ־לגה?

ג'מל: באותה תקופה, זה היה עוד ב־1969, הגענו למסקנה שאין תנאים ואין אנשים להקמת מפלגה. חשבנו שכדאי לפעול במסגרת ארגונים אחרים, כמו רק"ח או שי"ח, להוציא משם אנשים לאט לאט, לחנך אותם, להפוך אותם לבע־לי הכרה סוציאליסטית ורק אחר־כך לה־כין קאדר למפלגה.

העולם הזה: מה יצא משיחותיכם?

ג'מל: לאט לאט הצטרפו אנשים אח־רים להשקפותינו. ביניהם היו רמי ליבנה (בנו של ח"כ רק"ח אברהם לבנבראון) ואילן אלברט, שהיו חברי מרכז מצפן. כך נולד רעיון להשתלט על מצפן, לה־יות בו גרעין מהפכני ולהפוך את מצפן מתנועת מחאה למפלגה מרכסיסטית־לני־ניסטית שיש בה משמעת, צנטרליזם וגם אידיאולוגיה משותפת לכל חבריה. היה לנו אז רוב במרכז הנבחר של מצפן. אני עצמי לא הייתי חבר מצפן מעולם.

העולם הזה: מתי הגעתם להחלטה לפרוש מ„מצפן"?

ג'מל: עודד פילבסקי, מראשי מצפן, חזר ב־1969 לארץ. זה היה ערב הבחי־רות. היה אז ויכוח במצפן במי צריך לתמוך בבחירות. לנו היה יחס שלילי לבחירות. אנו סבורים שבדרך פרלמנטרית אין מה לעשות. רצינו לסייע לרק"ח, כרע במיעוטו. חשבנו שנוכל ליצור קשר עם חבריהם וכך נוכל להשפיע על כמה מהם ואולי נצליח למשוך 60—50 איש אלינו וכוחנו יגדל. ביחוד רצינו לקשור קשרים עם אנשים ברחוב הערבי. צריך להבין שהחברים שלנו רצו כל הזמן להקים מפלגה. במצפן ראינו ארגון מחאה וקרש קפיצה בלבד. לא התיחסנו ברצינות למה שהלך שם. כשפילסבקי חזר וראה שמצפן הולך לראדיקליזם, הוא החל להצהיר הצ־הרות בשם מצפן בלי לשאול את חברי המרכז. הוא העמיד אותם בפני עובדות מוגמרות. הוא התחבר עם הקבוצה הטרוצ־קיסטית בתוך מצפן וגרם לשינוי בהרכב המרכז. כתוצאה מכך הרבה מחברי מצפן הפסיקו את הפעילות שלהם.

העולם הזה: וכך קמה הברית הקו־מוניסטית המהפכנית?

ג'מל: כן. היינו בהתחלה ארבעה חב־רים, אודי, אילן אלברט, רמי ליבנה ואני. התחלנו את הפעילות שלנו ברחוב הער־בי. אנחנו אתאיסטים ואנטי־לאומניים ומ־שום כך לחמו בנו גם הלאומניים הערבים וגם אנשי רק"ח. הלכנו לכפרים הערבים עם הפלסטורמה שלנו. אודי ואני הכרנו מספר בחורים ערבים. אילן ורמי לא הא־מינו בהצלחה. הם היו פסימיים. הם נד־המו לראות שערבים, שלא רצו להצטרף למצפן, מקבלים אותנו ברצינות. אז הקמ־נו את הברית.

העולם הזה: איך הגעתם אל דן ורד?

ג'מל: דן ורד הצטרף אלינו יותר מאוחר. צריך לזכור, דני לא היה באמ־ריקה חבר בס.ד.ס., שהוא איחוד ארגוני הסטודנטים של השמאל החדש, מעין קו־אליציה מהפכנית של כל הארגונים שאינם מסכימים עם ברית־המועצות, כמו מצפן אצלנו. הוא היה איש הפ.ל.פ. — המפלגה הפרוגרסיבית, שהיא למעשה המפלגה הקו־מוניסטית של אמריקה. דני היה אחד מראשי הפ.ל.פ. ואחד התיאורטיקנים של־הם. הוא כתב הרבה מאמרים בוורלד רבולושן והם העריכו אותו מאוד. עובדה, כאשר נודע להם שהוא עומד בראש האר־גון שלנו, הם הכירו בנו מיד כמפלגה ה־מרכסיסטית־לניניסטית של ישראל.

העולם הזה: מדוע, אם כן, התפלגה הברית המהפכנית?

ג'מל: היו בברית שתי טנדנציות. רמי ואילן רצו שנהיה מעין אגף שמאלני של רק"ח. היו לנו חילוקי דיעות בקשר להתקשרות עם ארגוני המהפכה במזרח הערבי. הם היו בעד התקשרות בכתב. רצו שנפרסם חומר אידיאולוגי של מפל־גות מהפכניות במדינות ערב. הם לא היו מעוניינים במאבק משותף בפועל. אנחנו, דן, אהוד ואני, האמנו שצריך להתחיל לארגן קדרים במעשים קטנים. לארגן את האוכלוסיה להתנגדות אלימה, בכל מקרה שיש הפרה של זכויות של פועלים או ערבים. גם ביחס ללאומנות הערבית היה הבדל בינינו. בעוד שהם חשבו שצריך להסתייג מכל מי שהוא לאומני, חשבנו אנחנו שאין לצאת נגד לאומנים ערבים המסמלים בעיני ההמונים את המהפכה.

העולם הזה: מה היתה עמדתכם ב־קשר למדינת ישראל?

ג'מל: כאשר אנחנו אומרים שאנחנו נגד מדינת ישראל, צריך להבין שאנחנו נגד המדינה כמוסד בורגני ולא נגד הא־רץ או העם. אנחנו דוגלים בפדרציה של כל העמים במזרח, מעין ברית־מועצות של עמי הים התיכון. זו צריכה להיות פדרציה סוציאליסטית, מושתתת על מו־עצות פועלים ואיכרים ושבה תכובד זכו־תם של כל הקהילות הלאומיות, כולל הי־הודים ויתר המיעוטים. אנחנו נגד מדי־נת ישראל ציונית כמו שאנחנו נגד מדינת סוריה או מדינת מצרים.

העולם הזה: מה היו פעולות החזית?

ג'מל: לא עשינו הרבה. מפלגה מהפ־כנית אינה מתחילה ישר בפעולות כמו הרפתקנים. מי שתומך בטירור אינו זקוק למפלגה גדולה. אבל כדי לארגן מאבק מהפכני של המונים יש להבטיח שיהיה מי שימשיך את המאבק. צריך להכין הר־בה אנשים כדי שאם יעצרו מאה או מא־תיים איש, יהיו אחרים שיהיו מסוגלים להמשיך להיאבק. לכן עסקנו בעיקר בהכ־שרת קאדרים. רצינו לחנך את האנשים כך שכל אחד, אפילו יהיה בכוכב נוגה, ידע איך להגיב בכל מצב. למדנו מהנס־יון הסיני והסוביטי שמפלגה הבנויה על הנהגה ואילו על החברים מוטל רק לציית אומרת שצריך לתקוף כל שוטר סתם ככה ברחוב. נחזור לפעילות שלנו. הו־צאנו שלוש חוברות של החזית האדומה. ערכנו פעולות הסברה וחוגים פתוחים.

העולם הזה: האם פעילותכם היתה פעילות חוקית?

ג'מל: רצינו להתארגן כמפלגה גלויה. לא היתה לנו שום כוונה לפעול במחתרת. רצינו אפילו להרשם כאגודה עותומנית. אבל בשביל זה צריך שבעה אנשים שלפי החוק צריכים להיות נקיים מכל רבב. לא היו לנו כאלה. לא היה לנו אפילו אחד שבעבר שלו אין איזה מעצר על הפגנה בלתי חוקית, הדבקת כרוזים או משהו כזה. כל אחד כבר נעצר פעם. אם היינו מוצאים שבעה ליברלים בורגנים שהיו מוכנים לרשום בשבילנו את הא־גודה היינו מוכנים לזה. אבל לא מצאנו.

העולם הזה: מה עלה בגורל החזית?

ג'מל: היא התפוררה לכאורה, עוד הרבה זמן לפני שנעצרו דני ואודי. זה התחיל בשלב הראשון של ההתארגנות שלנו. בא לנו בחור אחד בשם איברהים עבד אל קאדר, בחור ערבי מטייבה. הוא בחור משכיל ופיקח, כבן 30, בקיא באי־דיאולוגיה השמאלנית. אני הכרתי אותו עוד כשהיה ילד בבנק"י — תנועת הנוער של מק"י. אחר־כך פגשתי אותו כשישבתי בכלא רמלה. הוא ישב על עבירה בט־חונית חמורה. אחר־כך, כשפגשתי או־תו מחוץ לבית הסוהר, הסתבר שקיבל רק שנה וחצי מאסר. שאלתי אותו איך זה והוא ענה לי: „לאבא שלי יש הרבה השפעה." כשהבחור בא אלינו ידענו ש־משמיצים אותו כסוכן של הש.ב. אבל גם על אורי אמרו במצפן שהוא סוכן של הש.ב. וכשהגיע דן ורד אמר עליו אילן אלברט שהוא סוכן של הסי.איי.אי.; קי־בלנו אותו מפני שבניגוד לחברים הער־בים האחרים שלנו, לא היה נגדו צו־ריתוק. רצינו לנצל אותו שיסתובב חופשי בכפרים. צריך להיות ברור שלא רצינו להקים מחתרת. לא היו לנו תוכניות לרצוח את משה דיין, רצינו לפעול בהת־אם לחוק הבורגני הקיים במדינת ישראל.

העולם הזה: מה עלה בגורלו של אותו בחור?

ג'מל: היו אצלנו בחירות חשאיות. באסיפה בה נבחר הועד המרכזי הוא נב־חר לועד. אני לא רוצה להזכיר את שמות חברי הועד שנבחרו, כי יעשו להם בעיות. מה שמעניין שבבחירות למזכיר הכללי של הברית קיבל איברהים בהצבעה חש־אית קול אחד יותר מאשר דני ורד. הוא נבחר כמזכיר הכללי. ואז הוא התחיל לה־ציע כל מיני הצעות שנראו לנו פרובו־קטיביות. הציע ללכת לחלק כרוזים בג־לוי ולקרוא למהפכה מזויינת. ועוד דב־רים כאלה. כל מה שהציע לא התקבל. אחרי זה התחילו להתרחש כל מיני דב־רים מוזרים.

(המשך בעמוד 26)

מבלי להבין, מביאה לכשלון הקומוניזם.

העולם הזה: למה בדיוק אתם מת־כוונים כאשר אתם אומרים „מהפכה אלי־מה"?

ג'מל: אנחנו מתכוונים לחולל מהפכה מזויינת של ההמונים ולא טירור אינדיבי־דואלי נגד אישים או מוסדות. הכוונה היא להפעיל כוח התנגדות נגד כוח. אם באה משטרה, למשל, לפזר הפגנה בכוח, אז יש להתנגד לשוטרים בכוח. אבל אין זאת